

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално
развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ВИДОВЕТЕ СУХОЗЕМНИ
КОСТЕНУРКИ ШИПОПАШАТА КОСТЕНУРКА (*TESTUDO HERMANNI*
GMELIN, 1789) И ШИПОБЕДРЕНА КОСТЕНУРКА (*TESTUDO GRAECA*
LINNAEUS, 1758) В БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 2023 - 2032 ГОД.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 7

**КРАТКИ ОТЧЕТИ ПО НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ПРОУЧВАНИЯ, ИЗВЪРШЕНИ
В ХОДА НА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ.**

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0003-C01 „Разработване на план за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Кратък отчет от научно-полево изследване и проучване на терен, извършено за целите на разработване на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България

Изследването е извършено в периода 17 май – 30 юни 2021 г.¹

от Деян ^{чл. 25а} Духалов
^{от ЗЗЛД}

За посочения по-горе период, извърших, заедно със своя екип, теренни изследвания, необходими за разработване на проект на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България. Във връзка с изискванията и предварително определения план-график, посетихме района на Източни Родопи – западна част, като посетихме, по-конкретно:

- ✓ Махала „Победа“ на село Звънарка – 29.05.2021г.
- ✓ Село Синап – 30.05.2021г.
- ✓ Село Чобанка – 01.06.2021г.
- ✓ Село Дъждовник – 02.06.2021г.
- ✓ Село Овчари – 03.06.2021г.
- ✓ Село Пелин – 06.06.2021г.
- ✓ Село Чобанка – 06.06.2021г.
- ✓ Село Дъждовник – 07.06.2021г.
- ✓ Село Пелин – 08.06.2021г.

¹ Всички отчети ще бъдат включени в приложение към Плана за действие, съобразно одобреното задание.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

НАУЧНИ КОНСТАТАЦИИ И ПРЕПОРЪКИ

В периода 29.05-08.06.2021 г. за 8 работни дни, беше събран полеви материал за състоянето на популациите на двата вида сухоземни костенурки в района на Крумовград. Бяха установени 96 броя живи костенурки, от тях 14 - *Testudo graeca* и 82 - *Testudo hermanni*. Намерени са и два броя загинали костенурки. Едното е коруба от мъжка Шипобедрена костенурка с множество кости и без наличие на следи от насилствена смърт. Втората е мъжка Шипоопашата костенурка, скоро удавила се в зидан кладенец (пънар).

На терен бяха установени и 13 места с изядени люпила на костенурки. Установеният брой яйца във всяка дупка беше от 1 до 4. По начина на разравяне на местата, можем да допуснем, че става дума за дребни хищници – порове и котки.

Всички намерени живи костенурки бяха в добро здравословно състояние. Нито една нямаше открити кървящи и/или инфектирани рани. Не установихме нито едно животно с критично ниско тегло. Нямаше животно с нарушена двигателна активност. Животни с характерни белези от огън не намерихме.

Всички индивиди с изключение на 2 млади (sad) бяха възрастни. Малки костенурки не бяха открити.

При придвижването ни между участъците установихме, две сгазени от МПС костенурки край с. Полковник Желязово, на междуградския път Крумовград – Ивайловград.

Проведохме разговори с местни хора за установяване на отношението им към костенурките.

Траковете около село Пелин попадат в гнездовите територии на Египетски лешояди.

Намерената коруба в зоната беше с множество кости, включително и тръбестите от крайниците. По това съдим, че трупа не е бил яден нито от птици нито от други хищници.

Въпреки, че корубата беше на открито място с отлична видимост.

Във всички изследвани територии открихме костенурки и следи от жизнената им дейност.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

На база на събраната информация може да се направят следните заключения:

- Популациите на двата вида в изследвания район са в добро състояние.
- Костенуркоядството е спорадично и няма решаващо значение за числеността на костенурките.
- Младите костенурки са само около 2% което е свидетелство за бавно възобновяване на популациите.
- Основна антропогенна заплаха на ред с костенуркоядството е автомобилният транспорт.

Препоръки:

- За намаляване на антропогенното въздействие (костенуркоядство и убиване на пътното платно) е необходимо провеждане на образователни и разяснителни кампании, както сред възрастни хора така и в училища.
- Трябва да се провеждат задълбочени изследвания и мониторинг върху популациите на двата вида сухоземни костенурки.

21.06.2021 г.

чл. 25а от
33ЛД
Подпис: .....
(Деян Дужалов)

чл. 25а от 33ЛД
Одобрил отчета:
(Петър Петров)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Европейският фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Кратък отчет от научно-полево изследване и проучване на терен, извършено за целите на разработване на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България

Изследването е извършено в периода 17 май – 30 юни 2021 г.¹

от Николай ^{чл. 25а} Пумпалов
_{от ЗЗЛД}

За посочения по-горе период, извърших, заедно със своя екип, теренни изследвания, необходими за разработване на проект на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България. Във връзка с изискванията и предварително определения план-график, посетихме района на територията общините Банско, Разлог, Гоце Делчев и Хаджидимово, като посетихме, по-конкретно:

- гр. Добринище – от 12.06. до 12.06.2021 г.
- гр. Добринище – от 12.06. до 12.06.2021 г.
- с. Елешница – от 13.06. до 13.06.2021 г.
- с. Елешница – от 13.06. до 13.06.2021 г.
- с. Баничан – от 14.06. до 14.06.2021 г.
- с. Баничан – от 14.06. до 14.06.2021 г.
- с. Гостун – от 14.06. до 14.06.2021 г.
- с. Илинден – от 27.06. до 27.06.2021 г.
- с. Илинден – от 27.06. до 27.06.2021 г.
- с.Илинден – от 27.06. до 27.06.2021 г.
- с. Господинци – от 28.06. до 28.06.2021 г.
- с. Господинци – от 28.06. до 28.06.2021 г.

¹ Всички отчети ще бъдат включени в приложение към Плана за действие, съобразно одобреното задание.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейският фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

– гр. Добринище	– от 29.06. до 29.06.2021 г.
– с. Буково	– от 30.06. до 30.06.2021 г.
– с. Елешница	– от 30.06. до 30.06.2021 г.

НАУЧНИ КОНСТАТАЦИИ И ПРЕПОРЪКИ

По време на обхода установихме 12 броя костенурки от вида шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и нито един от вида шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), на две места бяха открити коруба и пластрон от шипоопашата костенурка.

Местата, които посетихме са подходящи за местообитания на сухоземните костенурки. При обхождане на горепосочените територии и на база предишни наблюдения през годините, можем да заключим, че запасът на сухоземни костенурки в обследвания район е добър. Смятаме, че по време на полевите изследвания не открихме голям брой екземпляри, заради променливото време и високата тревна покривка.

Потенциални заплахи за костенурките в обследваните райони са основно улавянето и убиването им за лечебни цели, също така унищожаване на естествените местообитания на видовете при различни антропогенни дейности, като разработване на нови земеделски земи, субсидирането на животновъдството от държавата и др. Пожарите в тези райони са по редки и не са съществена заплаха.

30.06.2021 г.

чл. 25а от ЗЗЛД
Подпис: _____

(Николай Пумпалов)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Европейският фонд за регионално развитие

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“**

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Одобрил отчета: ...../.....

(Петър Петров)

чл. 25а от ЗЗЛД

U

BG16M1OP002-3.020-0003-C01 „Разработване на план за действие за видовете Шипоопашата костенурка (Testudo hermanni) и Шипобедрена костенурка (Testudo graeca)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез ЕФРР. Договор от 02.04.2021 г. за изпълнение на дейности по проекта с изпълнител Обединение „Проучвания и планове 2021“ ДЗЗД

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Кратък отчет от научно-полево изследване и проучване на терен, извършено за целите на разработване на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България

Изследването е извършено в периода 17 май – 30 юни 2021 г.¹

от [Градими^{чл. 25а от}р ДЗЗД] и [Груйчев]

За посочения по-горе период, извърших, заедно със своя екип, теренни изследвания, необходими за разработване на проект на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България. Във връзка с изискванията и предварително определения план-график, посетихме района на [Сакар и част от Източни Родопи] като посетихме, по-конкретно:

- [Мандрица, Маджарово, Жълти Чал, Овчарово, Йерусалимово, Доситеево] – от 28 до 30.06. 2021 г.
- [Българин, Левка, Студена, Черепово, Надежден] – от 04 до 05.06.2021 г.²
- [Лозен, Долни Юруци, Сеноклас, Тънково] – от 07 до 12.06.2021 г.³

НАУЧНИ КОНСТАТАЦИИ И ПРЕПОРЪКИ

Всички теренни проучвания бяха проведени в спокойно време без валежи. Спазени са всички изисквания според утвърдената методика, като за по-добра откриваемост, съм използвал куче, работещо до средно 15 метра около мен. Това наложи високата растителност и ниската видимост по време на наблюденията. Посетени бяха трансекти в защитени и извън защитени територии, като според намерените екземпляри, не мога да твърдя, че плътността се различава значително спрямо категориите територии. Ясно се забелязва запазването на широкото разпространение на *T. hermanni*, за разлика от това на *T. graeca*, популацията на която вероятно е претърпяла някакъв катаклизъм. Предвид малкия брой посетени трансекти, трудно би могло да се изчисли плътност, но е възможно да се установи срещаемост, според, която ясно се открояват районите на голяма река и с. Черепово в Сакар, като такива с висока честота и районите на с. Мандрица и Долни юруци в Източни Родопи. Интересен остава факта с намерените изгорели предимно шипоопашати

¹ Всички отчети ще бъдат включени в приложение към Плана за действие, съобразно одобреното задание.

² Копирайте реда, колкото пъти е необходимо, съобразно посетените места.

³ Копирайте реда, колкото пъти е необходимо, съобразно посетените места.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейският фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

костенурки в пожарището на „рогозиновския бор“ – землище на с. Българин – ако приемем, че към момента на пожара това е била плътността на костенурки в боровата култура, то тя излиза една от сравнително високите плътности за района на Сакар. За да имам контрола проверих и подобна култура в с. Студена, където не бе намерен нито един екземпляр. В някои райони на Източни Родопи, като тези около селата Мандрица и Жълти чал е преминал пожар преди няколко години и това е вероятната причина да не се потвърди съобщената плътност от предходни проучвания основно Натура. По намерените живи екземпляри бяха наблюдавани следи от опожаряване и това ме кара да смятам, че пожарът е бил причина за намаляването на вида. В друг район, като този на Маджарово, обаче, по скоро действат комплексни фактори, поради които не се потвърди и там високата плътност – района с посочени данни за вида там към момента на посещението е силно натоварен с туризъм, събиране на минерали и скали, както и от паша на домашни животни. Не изключвам да има събиране на индивиди за храна. В същото време трансект до с. Сеноклас (на 18-20 км) от Маджарово показва срещаемост над средната, като това е район без данни за вида. Там, обаче не действат подобни фактори, като интензивен туризъм и пашата на домашни животни не е толкова интензивна (броя на пашуващи крави е много по-малко отколкото около Маджарово). В заключение за разпространение и плътност за посетените райони в Източни Родопи, мога да кажа, че разпространението и срещаемостта са запазени относително постоянни спрямо предходните проучвания, въпреки че на отделни локални места популацията вероятно търпи спад (Маджарово, Тънково, Лозен). От проведени разговори в различни части на Източни Родопи, получих сведения за събиране на сухоземни костенурки за храна, но недоказани. Посетените трансекти в Сакар показаха, че района все още е слабо проучен, независимо текущите сериозни проекти със сериозно финансиране. Като цяло двата вида сухоземни костенурки са относително широко разпространени в целия Сакар, без вероятно най-високите му части, където и лесистостта е по-голяма. Основния брой намерени екземпляри е в съобществата от драка, които вероятно са с изключително значение за вида в региона (това разбира се не се доказва с 15 трансекта, а със сериозни теренни проучвания). Интересен остава района на с. Черепово, от където имах собствена информация за вероятно висока плътност на вида, която сега се документира за пръв път. Сухоземните костенурки в Сакар се срещат и в обработваеми земи, като тук бяха намерени наранени индивиди от селскостопанска техника и една костенурка с разбита коруба от дискова брана. Механизираното почистване на пасищата в района съвпада с периодите на най-висока активност на видовете и това вероятно води до загуби, но са необходими допълнителни проучвания за това. В Района на Сакар получих сведения за събиране на костенурки, основно от пастирите придружаващи стадата с овце, крави и биволи. Това се потвърждава и от намерените индивиди, там където пашуват домашни животни, обикновено бяха намирани малко на брой и с малки размери екземпляри.

Основните фактори тук, които ограничават развитието на популацията на двата вида са периодичните пожари, които понякога са с много голям фронт и събирането. Все още сред

BG16M1OP002-3.020-0003-C01 „Разработване на план за действие за видовете Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез ЕФРР. Договор от 02.04.2021 г. за изпълнение на дейности по проекта с изпълнител Обединение „Проучвания и планове 2021“ ДЗЗД

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално
развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

някои местни хора съществуват схващанията че кръвта на сухоземните костенурки лекува редица заболявания, а това несъмнено се отразява върху двата вида.

От измерените и претеглени индивиди, ясно се забелязва намаление в размерите, а вероятно и възрастта на костенурките. Почти липсват измерени индивиди над 20 см дължина на карапакса. Това е доказателство за подмладяването на популацията. Изключително тревожен остава факта за малкото установени екземпляри от *T. graeca* и са нужни спешни мерки с предхождащи научни проучвания за установяване на актуалното състояние на вида.

В заключение мога да посоча: основните фактори отрицателно въздействащи върху разпространението и срещаемостта на двата вида сухоземни костенурки в Сакар и посетените райони на Източни Родопи са пожарите и браконьерството. Допълнителни фактори могат да бъдат интензивното земеделие – основно механизировано с машини с високи технологични скорости (всички съвременни комбайни и косачки, както и шредери за почистване на пасища). При желание е възможно да се обърне внимание на намерените по асфалтовите пътища индивиди, и около тези места да се предвидят предпазни съоръжения и проходи за земноводни и влечуги. Нужна е по-добра информираност на населението по места за природозащитния статус на двата вида и изясняване на опасностите, които могат да крият събирането и консумацията на костенурки.

23.06.2021 г.

Подпис: .....

([Градимир Груйчев])

чл. 25а от
ЗЗЛД

Одобрил отчета: .....

(Петър Петров)

чл. 25а от
ЗЗЛД

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за регионално
развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Кратък отчет от научно-полево изследване и проучване на терен, извършено за целите на разработване на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България

Изследването е извършено в периода 17 май – 30 юни 2021 г.¹

от Владимир ^{чл. 25а} _{от ЗЗЛД} Младенов и Ралица Георгиева

За посочения по-горе период, извърших, заедно със своя екип, теренни изследвания, необходими за разработване на проект на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България. Във връзка с изискванията и предварително определения план-график, посетихме района на Южно Черноморие като посетихме, по-конкретно:

- Района на Созопол в ЗЗ „Бакърлъка” – 25.5.2021 г.
- Района на с. Драганово в ЗЗ „Айтоска планина” – 29.5.2021 г.
- Района на Аркутино в ЗЗ „Ропотамо” – 30.5.2021 г.
- Района на селата Присад и Зидарово – 12.6.2021 г.
- Района на Приморско в ЗЗ „Ропотамо” – 26.6.2021 г.
- Района на с. Гъбареве ЗЗ „Айтоска планина” – 29.6.2021 г.

НАУЧНИ КОНСТАТАЦИИ И ПРЕПОРЪКИ

Най-много костенурки установихме в района на Аркутино, ЗЗ „Ропотамо”. Като цяло очаквано силна популация имаше по черноморското крайбрежие, което беше избрано за трансекти в райони с очаквано силна популация на костенурки на територията на защитени зони. За проучване на костенурки извън „ЗЗ” избрахме района около селата Зидарово и Присад, Созопол. Намират се в периферията на Странджа планина, южно от яз. Мандра. Там от 5 трансекта имаме общо 3 записа на

¹ Всички отчети ще бъдат включени в приложение към Плана за действие, съобразно одобреното задание.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

КОСТЕНУРКИ, КОЕТО Е ДОСТА ПО-СЛАБО ОТ ОЧАКВАНОТО. РЕГИСТРИРАХМЕ СИЛНО РОМСКО ПРИСЪСТВИЕ В РАЙОНА И ПРЕДПОЛАГАМЕ, ЧЕ АКТИВНО СЕ СЪБИРАТ КОСТЕНУРКИ ЗА ХРАНА. ИЗБРАХМЕ 33 АЙТОСКА ПЛАНИНА ЗА РАЙОН С ОЧАКВАНО НИСКА ПОПУЛАЦИЯ НА КОСТЕНУРКИ. РАЙОНА ТАМ Е МОЗАЕЧЕН С ОГРАНИЧЕНИ ПОДХОДЯЩИ МЕСТООБИТАНИЯ. ВСЕ ПАК НА НЯКОИ МЕСТА, КАТО С. ДРАГАНОВО, БУРГАС ИМАШЕ ДОБРО ПРИСЪСТВИЕ НА КОСТЕНУРКИ (5 инд./км).

В РАМКИТЕ НА ПРОУЧВАНЕТО НЕ СМЕ РЕГИСТРИРАЛИ НИКАКВИ СЕРИОЗНИ ЗАПЛАХИ ЗА ДВАТА ВИДА.

30.7.2021 г.

чл. 25а,
от ЗЗЛД

Подпис: .....

(Владимир Младенов)

чл. 25а
от ЗЗЛД

Одобрил отчета: .....

(Петър Петров)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално
развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Кратък отчет от научно-полево изследване и проучване на терен, извършено за целите на разработване на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България

Изследването е извършено в периода 17 май – 15 юли 2021 г.¹

чл. 25а
от Пенчо ^{от 33ЛД} в Пандъков

За посочения по-горе период, извърших, заедно със своя екип, теренни изследвания, необходими за разработване на проект на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България. Във връзка с изискванията и предварително определения план-график, посетихме района на централна, северна България като посетихме, по-конкретно района на:

- Село Сливек;
- Село Градище;
- Село Самоводене;
- Село Арбанаси;
- Село Емен;
- Село Лесичери;
- Село Раданово;
- Село Петко Каравелово;
- Село Крушето;
- Село Горски Горен Тръмбеш;
- Село Бракница;
- Село Ковачевец;
- Село Деветаки;
- Село Крушуна

НАУЧНИ КОНСТАТАЦИИ И ПРЕПОРЪКИ

По време на теренните проучвания бяха установени малочислени популации от сухоземни костенурки в района на следните защитени зони: Река Янтра, Търновски

¹ Всички отчети ще бъдат включени в приложение към Плана за действие, съобразно одобреното задание.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

височини, Деветашко плато и Емен. Най-многочислени популации са установени по поречието на долното течение на река Янтра, където бе и единственото място с числен превес на шипобедрената костенурка. Дългият дъждовен период през юни не ни позволи да посетим много от местата, поради което се наложи да го направим през първата половина на юли. При някои от трансектите имаме затруднения при търсенето на костенурките, поради гъстата и висока трева, но това не попречи на регистрирането на целевите видове. В проучения район сухоземните костенурки имат петнисто разпространение, като са характерни големи територии с непригодни местообитания като обширните монокултурни блокове. Отчетени заплахи бяха най-вече липсата на подходящи местообитания, поради човешката дейност и смачкването на индивиди от превозни средства при преминаването им по пътища. Като препоръка при изготвянето на ПУ можем да предложим мярка за изключо селскостопански блокове с размер над 300 дка от схемата за директни плащания при земеделските субсидии. Това ще доведе до създаването на повече синури, горски пояси и ивици с храсти и ливади, би възстановило част от загубените местообитания на целевите видове и би свързало част от изолираните популации чрез биокоридори.

29.07.2021г.

Изготвил: .....
чл. 25а
от 33ЛД

(Петчо Пандъков)

Одобрил отчета: .....
чл. 25а
от 33ЛД

(Петър Петров)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално
развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Кратък отчет от научно-полево изследване и проучване на терен, извършено за целите на разработване на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България
Изследването е извършено в периода 17 май – 30 юни 2021 г.¹

чл. 25а
от Милен ^{от} ЗЗЛД Игнатов

За посочения по-горе период, извърших, заедно със своя екип, теренни изследвания, необходими за разработване на проект на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България. Във връзка с изискванията и предварително определения план-график, посетихме района на територията общините Бяла, Ценово и Две могили в област Русе, като посетихме, по-конкретно:

- гр. Бяла – от 14.05. до 14.05.2021 г.
- с. Бистренци – от 24.05. до 24.05.2021 г.
- с. Копривец – от 26.05. до 26.05.2021 г.
- гр. Бяла – от 27.05. до 27.05.2021 г.
- с. Ценово – от 27.05. до 27.05.2021 г.
- с. Стърмен – от 01.06. до 01.06.2021 г.
- с. Бистренци – от 02.06. до 02.06.2021 г.
- с. Белцов – от 03.06. до 03.06.2021 г.
- с. Кривина – от 04.06. до 04.06.2021 г.
- с. Лом Черковна – от 07.06. до 07.06.2021 г.
- с. Полско Косово – от 08.06. до 08.06.2021 г.

¹ Всички отчети ще бъдат включени в приложение към Плана за действие, съобразно одобреното задание.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално
развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

- с. Лом Черковна – от 09.06. до 08.06.2021 г.
- гр. Бяла – от 10.06. до 10.06.2021 г.
- с. Пепелина – от 14.06. до 14.06.2021 г.
- с. Долна студена – от 16.06. до 16.06.2021 г.
- с. Лом Черковна – от 17.06. до 17.06.2021 г.
- гр. Бяла – от 22.06. до 22.06.2021 г.
- с. Кацелово – от 24.06. до 24.06.2021 г.

НАУЧНИ КОНСТАТАЦИИ И ПРЕПОРЪКИ

По време на обхода установихме 20 броя костенурки от вида шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и по-малко от вида шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) – 11 броя, на две места бяха открити черупки от яйца и едно гнездо с яйца от шипоопашата костенурка, също така при два от обходите намерихме коруба от шипоопашата костенурка и в друг обход остатъци от костенурка, които не могат да бъдат разпознати до ниво вид.

Местата, които посетихме са подходящи за местообитания на сухоземните костенурки. При обхождане на горепосочените територии и на база предишни наблюдения през годините, можем да заключим, че запасът на сухоземни костенурки в обследвания район е добър. Смятаме, че по време на полевите изследвания не открихме голям брой екземпляри, заради променливото време и високата тревна покривка.

Потенциални заплахи за костенурките в обследвания район са основно възникване на пожари, тъй като често се наблюдава запалване на пасищата и мерите в района, също така унищожение на естествените местообитания на видовете при различни антропогенни дейности, като премахване на характеристики на ландшафта, промяна в предназначението и начина на трайно ползване на обитаемите от костенурките земи и др. За да се избегнат пожарите е необходимо да се осъществява по-строг контрол върху умишленото запалване

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално
развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

на пасищата и мерите, както и по-високи санкции за нарушителите, а също така е добре да се проведе информационна кампания за вредите от пожарите по малките населени места, където хората са свикнали от години да се „справят“ така със сухата трева.

30.06.2021 г.

чл. 25а
от ЗЗЛД

Подпис: .....

(Милен Игнатов)

Одобрил отчета: ..... чл. 25а
от ЗЗЛД

(Петър Петров)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Кратък отчет от научно-полево изследване и проучване на терен, извършено за целите на разработване на План за действие за видовете шипоопашата костенурка

(*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България

Изследването е извършено в периода 17 май – 30 юни 2021 г.¹

от Теодора К^{чл. 25а}_{от ЗЗЛД} а Вичева

За посочения по-горе период, извършил, заедно със своя екип, теренни изследвания, необходими за разработване на проект на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България. Във връзка с изискванията и предварително определения план-график, посетихме района на долината на река Струма от Кресненското дефиле, Рупите като посетихме, по-конкретно:

- BG0000224 “Огражден - Малашево”, с. Гега – 29.05.2021 г.
- BG0000224 “Огражден - Малашево”, с. Белевехчево – 29.05.2021 г.
- BG0000224 “Огражден - Малашево”, с. Струмешница – 29.05.2021 г.
- BG0001023 “Рупите Струмешница”, с. Рупите – 29.05.2021 г.
- BG0001023 “Рупите Струмешница”, с. Лебница – 29.05.2021 г.
- BG0000224 “Огражден - Малашево”, с. Влахи – 30.05.2021 г.
- BG0000366 “Кресна - Илинденци”, с. Ощаба – 30.05.2021 г.
- BG0000366 “Кресна - Илинденци”, с. Стара Кресна – 30.05.2021 г.
- BG0000366 “Кресна - Илинденци”, с. Моравска махала – 31.05.2021 г.
- BG0000366 “Кресна - Илинденци”, ЗМ “Моравска махала” – 31.05.2021 г.
- BG0000366 “Кресна - Илинденци”, с. Горна Брезница – 31.05.2021 г.

НАУЧНИ КОНСТАТАЦИИ И ПРЕПОРЪКИ

¹ Всички отчети ще бъдат включени в приложение към Плана за действие, съобразно одобреното задание.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Европейски фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Териториите на BG0000224 “Огражден - Малашево”, с. Влахи и BG0000366 “Кресна - Илинденци”, с. Ошаба са силно засегнати от пожари. Последният пожар е бил в края на лятото на 2017 г. Той е засегнал голяма част от двете местности. За да се ограничи ерозията са взети мерки чрез залесяване с *Robinia pseudoacacia* и *Pinus nigra*. Двата вида използвани за залесяване не са характерни за района, което може да доведе до унищожение на естествените екосистеми от ниско стъблени дъбови гори представени от *Quercus pubescens*. На местата, на които не е извършвано залесяване се наблюдава естествено възобновяване.

Друг установен проблем са незаконните сметища със строителни отпадъци, които бяха налични в почти всички обходени населени места.

Препоръки: При залесяване да се избират характерни за района видове, тъй като те формират характерни местообитания за двата вида от род *Testudo*.

Общината да вземе по-сериозни мерки за ограничаването на незаконното изхвърляне на отпадъци.

26.07.2021 г.

чл. 25а
от ЗЗЛД

Подпис

Теодора Вичева

Одобрил отчета: ..... чл. 25а
от ЗЗЛД

(Петър Петров)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Кратък отчет от научно-полево изследване и проучване на терен, извършено за целите на разработване на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България

Изследването е извършено в периода 17 май – 30 юни 2021 г.¹

чл. 25а
От Георги ^{от} ЗЗЛД Христов

За посочения по-горе период, извърших, заедно със своя екип, теренни изследвания, необходими за разработване на проект на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България. Във връзка с изискванията и предварително определения план-график, посетихме района на Западна България, като посетихме по-конкретно:

- околностите на кв. Сеславци и с. Петърч – на 24.05.2021 г.
- околностите на с. Опицвет и с. Безден – на 25.05.2021 г.
- 33 BG0000322 „Драгоман“ и 33 BG0002001 “Раяновци“ (м. Беледие Хан, с. Понор, с. Цръклевци, с. Петърч, Алдомировско блато, Чепън планина, гр. Драгоман – от 24.05 до 25.05.2021 г., както и Драгоманско блато и гр. Драгоман – на 7.06.2021 г.)
- 33 BG0000366 „Кресна – Илинденци“ и 33 BG0002003 „Кресна“ (с. Ощава, с. Стара Кресна, с. Влахи, гр. Кресна, Малешевска планина) – от 28.05 до 30.05.2021 г.
- 33 BG0000224 „Огражден – Малешево“ (с. Гега, с. Боровичене, с. Струмешница, с. Лебница) – на 29.05.2021 г.
- 33 BG0001023 „Рупите – Струмешница“ и 33 BG0002098 „Рупите“ (м. Рупите) – на 29.05.2021 г.
- 33 BG0001013 „Скрино“ (с. Вуково) – на 31.05.2021 г.
- 33 BG0000314 “Ребро“ и 33 BG0002089 „Ноевци“ (с. Ребро) – на 7.06.2021 г.
- околностите на с. Пожарево – на 7.06.2021 г.

¹ Всички отчети ще бъдат включени в приложение към Плана за действие, съобразно одобреното задание.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално
развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

- 33 BG0001040 „Западна Стара планина и Предбалкан“ и 33 BG0002002 „Западен Балкан“ (гр. Чипровци, с. Железна, с. Боровица, с. Извос, с. Средогрив, с. Превала, с. Горна Лука, с. Горно Церовене) – от 23.06 до 26.06.2021 г.
- BG0000166 „Врачански Балкан“ (с. Долно Озирово) – на 26.06.2021 г.

НАУЧНИ КОНСТАТАЦИИ И ПРЕПОРЪКИ

Предвид неблагоприятните климатични условия през по-голямата част от периода, предвиден за теренни проучвания (проливни дъждове в началото и много високи температури със суша в края му), направените научни констатации не са достатъчно представителни за състоянието на костенурките в обходените райони.

Според местното население костенурки са наблюдавани „навсякъде“ и регулярно, но при нашите посещения най-често бяха откривани единични животни или никакви. На много места свидетелство за присъствието на костенурки бе само наличието на използвани легла, гнезда или черупки от яйца (излюпени и изровени от хищници).

Смятаме, че обходените места са потенциално подходящи за успешното преживяване на двата вида. Актуална и реална преценка би могла да се направи единствено след продължителен мониторинг, обхващащ целия период от активността на костенурките. Единичните посещения, често при неподходящи условия, не могат да дадат реална представа за численост, стабилност и състояние на популациите.

Най-сериозната заплаха за двата вида остава браконьерството, което на някои места е довело почти до ликвидиране на популациите. В района на с. Горна Лука попаднахме на екземпляр, очевидно съсечен с брадва и изоставен на пътя.

Заплаха са нерегламентиранияте сметища за строителни и битови отпадъци (почти около всяко населено място).

BG16M1OP002-3.020-0003-C01 „Разработване на план за действие за видовете Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез ЕФРР. Договор от 02.04.2021 г. за изпълнение на дейности по проекта с изпълнител Обединение „Проучвания и планове 2021“ ДЗЗД

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

В южната част от района, по-специално в района на Кресна, Ощавя и Влахи, местообитанията са унищожени вследствие от пожари. Възстановяването е бавно и трудно. Проведените залесителни мероприятия след опожаряването са с неподходящи дървесни видове (акация и черен бор), което допълнително намалява възобновителните процеси. Препоръчително е при залесяване да се използват автохтонни и типични дървесни видове, като косматия дъб, чиито рехави формации са предпочитани от костенурките в района.

Потенциални заплахи са възникването на пожари (умишлени палежи или „разчистване“ на пасища и мери), унищожаването на естествените местообитания, както и промяната на начина на трайно ползване на териториите, заети от костенурки.

Необходим е строг контрол върху умишлените палежи и браконьерството, както и налагане на строги санкции на нарушителите.

Необходимо е провеждането на информационни кампании относно значимостта на сухоземните костенурки и сериозността на вредите от опожаряванията.

26 юли 2021 г.

чл. 25а
от ЗЗЛД

Подпис: .....
(Георги Христов)

чл. 25а
от ЗЗЛД

Одобрил отчета: ...от ЗЗЛД
(Петър Петров)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Кратък отчет от научно-полево изследване и проучване на терен, извършено за целите на разработване на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България

Изследването е извършено в периода 17 май – 30 юни 2021 г.¹

чл. 25а
от Николай, от ЗЗЛД Коджабашев

За посочения по-горе период, извърших, заедно със своя екип, теренни изследвания, необходими за разработване на проект на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България. Във връзка с изискванията и предварително определения план-график, посетихме района на Западна България, като посетихме по-конкретно:

- околностите на кв. Сеславци и с. Петърч – на 24.05.2021 г.
- околностите на с. Опицвет и с. Безден – на 25.05.2021 г.
- 33 BG0000322 „Драгоман“ и 33 BG0002001 “Раяновци“ (м. Беледие Хан, с. Понор, с. Цръклевици, с. Петърч, Алдомировско блато, Чепън планина, гр. Драгоман – от 24.05 до 25.05.2021 г., както и Драгоманско блато и гр. Драгоман – на 7.06.2021 г.)
- 33 BG0000366 „Кресна – Илинденци“ и 33 BG0002003 „Кресна“ (с. Ощава, с. Стара Кресна, с. Влахи, гр. Кресна, Малешевска планина) – от 28.05 до 30.05.2021 г.
- 33 BG0000224 „Огражден – Малешевско“ (с. Гега, с. Боровичене, с. Струмешница, с. Лебница) – на 29.05.2021 г.
- 33 BG0001023 „Рупите – Струмешница“ и 33 BG0002098 „Рупите“ (м. Рупите) – на 29.05.2021 г.
- 33 BG0001013 „Скрино“ (с. Вуково) – на 30.05.2021 г.
- 33 BG0000314 “Ребро“ и 33 BG0002089 „Ноевци“ (с. Ребро) – на 7.06.2021 г.

¹ Всички отчети ще бъдат включени в приложение към Плана за действие, съобразно одобреното задание.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

- околностите на с. Пожарево – на 7.06.2021 г.
- 33 BG0001040 „Западна Стара планина и Предбалкан“ и 33 BG0002002 „Западен Балкан“ (гр. Чипровци, с. Железна, с. Боровица, с. Извос, с. Средогрив, с. Превала, с. Горна Лука, с. Горно Церовене) – от 23.06 до 26.06.2021 г.
- BG0000166 „Врачански Балкан“ (с. Долно Озирово) – на 26.06.2021 г.

НАУЧНИ КОНСТАТАЦИИ И ПРЕПОРЪКИ

Предвидените по план график, периоди за теренни наблюдения на сухоземни костенурки през 2021 г. се оказаха крайно неподходящи, предвид конкретните метеорологични условия и големите температурни флукутации и сезонни аномалии. По предварителни данни, от различни райони на Северна и Южна България бяха намерени умрели и изнемощели индивиди възрастни костенурки още в края на февруари. Последвалото продължително захлаждане до края на април, попречи на повечето индивиди да прекъснат нормаланата си хибернация и да се активират, което удължи нормалното „събуждане“ с почти месец. През май комбинацията от дъждове и ниски нощни температури допълнително обърка нормалния годишен цикъл и принуди много от животните в края на месеца да търсят „спасение“ в повторно заравяне. Намираните животни бяха с коруби, обмазани с прясна кал. Относително късно, също с около месец закъснение са и констатираните излюпвания на миналогодишни яйца. Обикновено през втората половина на април и началото на май, излюпените през късна есен яйца, излизат от гнездото на повърхността, докато този процес беше забавен през тази година с половин до един месец.

Всички тези констатации налагат провеждането на мониторинга на сухоземните костенурки да е през целия активен период и задължително да се извършват повторни посещения във всеки трансект в подходящо време, съобразено с конкретните метеорологични условия в текущата година.

BG16M1OP002-3.020-0003-C01 „Разработване на план за действие за видовете Шипоопашата костенурка (Testudo hermanni) и Шипобедрена костенурка (Testudo graeca)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез ЕФРР. Договор от 02.04.2021 г. за изпълнение на дейности по проекта с изпълнител Обединение „Проучвания и планове 2021“ ДЗЗД

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално
развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Необходимо е теренните проучвания да се предшестваат от анкети, проведени с местното население и предварително да се отбелязват местата с висока концентрация на индивиди, както и да се регистрират промените наблюдавани от горски служители, механизатори, пастири, туристи и пр. по отношение на разпространението на костенурките и техните относително плътности характеристики. Използването на електронни приложения за регистриране чрез снимка е много широко използвана техника в световната практика, но много ограничено прилагана в България.

Чрез подробни анкети е необходимо да се събира информация за районите, където продължава браконьерското избиване и събиране на многобройни индивиди. В много от местата където през 2011 г. е имало изобилни популации, към днешна дата или няма установени индивиди или са намерени единични находки..., което вероятно се дължи на пряко физическо унищожаване или елиминиране.

При посещенията ни на места с доказано висока плътност на индивиди от сухоземните костенурки при последното преброяване през 2011 г., се натъквахме на силно обрасли и непроходими терени, които явно са деградирали или са в процес на напреднала фитоценологична сукцесия, превърнала местообитанията в малопригодни за биологичните изисквания на костенурките. Други местообитания бяха залесени с черен или бял бор, които са нетрадиционни за този тип местообитания и райони.

Сериозен проблем за оцеляването на костенурките са пожарите, при които загиват всички индивиди и възстановяването е много бавен и продължителен процес. На такива територии попаднахме в района на Кресненското дефиле.

Препоръчително е при залесяване да се използват типични, местни дървесни видове.

В много от изоставените лозя и овощни градини, в района на Западен Предбалкан, бяха констатирани нови местонахождения на костенурки и места за размножаване на жизнени популации, което показва един от естествените механизми за възстановяване на тези животни.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Необходимо е провеждането на информационни кампании относно значимостта на сухоземните костенурки и сериозността на вредите от опожаряванията, както и от директното физическо унищожаване.

чл. 25а
от ЗЗЛД

27 юли 2021 г.

Подпис: ..
(Николай Коджабашев)

чл. 25а
от ЗЗЛД

Одобрил отчета: ...
(Петър Петров)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално
развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Кратък отчет от научно-полево изследване и проучване на терен, извършено за целите на разработване на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България

Изследването е извършено в периода 17 май – 30 юни 2021 г.¹

от Теодора ^{чл. 25а}_{от ЗЗЛД} Теофилова

За посочения по-горе период, извърших, заедно със своя екип, теренни изследвания, необходими за разработване на проект на План за действие за видовете шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в България. Във връзка с изискванията и предварително определения план-график, посетихме района на Западна България, като посетихме по-конкретно:

- околностите на кв. Сеславци и с. Петърч – на 24.05.2021 г.
- околностите на с. Опицвет и с. Безден – на 25.05.2021 г.
- 33 BG0000322 „Драгоман“ и 33 BG0002001 “Раяновци“ (м. Беледие Хан, с. Понор, с. Цръклевици, с. Петърч, Алдомировско блато, Чепън планина, гр. Драгоман – от 24.05 до 25.05.2021 г., както и Драгоманско блато и гр. Драгоман – на 7.06.2021 г.)
- 33 BG0000366 „Кресна – Илинденци“ и 33 BG0002003 „Кресна“ (с. Ощава, с. Стара Кресна, с. Влахи, гр. Кресна, Малешевска планина) – от 28.05 до 30.05.2021 г.
- 33 BG0000224 „Огражден – Малешево“ (с. Гега, с. Боровичене, с. Струмешница, с. Лебница) – на 29.05.2021 г.
- 33 BG0001023 „Рупите – Струмешница“ и 33 BG0002098 „Рупите“ (м. Рупите) – на 29.05.2021 г.
- 33 BG0001013 „Скрино“ (с. Вуково) – на 30.05.2021 г.
- 33 BG0000314 “Ребро“ и 33 BG0002089 „Ноевци“ (с. Ребро) – на 7.06.2021 г.
- околностите на с. Пожарево – на 7.06.2021 г.

¹ Всички отчети ще бъдат включени в приложение към Плана за действие, съобразно одобреното задание.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

- 33 BG0001040 „Западна Стара планина и Предбалкан“ и 33 BG0002002 „Западен Балкан“ (гр. Чипровци, с. Железна, с. Боровица, с. Извос, с. Средогрив, с. Превала, с. Горна Лука, с. Горно Церовене) – от 23.06 до 26.06.2021 г.
- BG0000166 „Врачански Балкан“ (с. Долно Озирово) – на 26.06.2021 г.

НАУЧНИ КОНСТАТАЦИИ И ПРЕПОРЪКИ

Предвид неблагоприятните климатични условия през по-голямата част от периода, предвиден за теренни проучвания (проливни дъждове в началото и много високи температури със суша в края му), направените научни констатации не са достатъчно представителни за състоянието на костенурките в обходените райони.

Според местното население костенурки са наблюдавани „навсякъде“ и регулярно, но при нашите посещения най-често бяха откривани единични животни или никакви. На много места свидетелство за присъствието на костенурки бе само наличието на използвани легла, гнезда или черупки от яйца (излюпени и изровени от хищници).

Смятаме, че обходените места са потенциално подходящи за успешното преживяване на двата вида. Актуална и реална преценка би могла да се направи единствено след продължителен мониторинг, обхващащ целия период от активността на костенурките. Единичните посещения, често при неподходящи условия, не могат да дадат реална представа за численост, стабилност и състояние на популациите.

Най-сериозната заплаха за двата вида остава браконьерството, което на някои места е довело почти до ликвидиране на популациите. В района на с. Горна Лука попаднахме на екземпляр, очевидно съсечен с брадва и изоставен на пътя.

Заплаха са нерегламентираните сметища за строителни и битови отпадъци (почти около всяко населено място).

BG16M1OP002-3.020-0003-C01 „Разработване на план за действие за видовете Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез ЕФРР. Договор от 02.04.2021 г. за изпълнение на дейности по проекта с изпълнител Обединение „Проучвания и планове 2021“ ДЗЗД

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейския фонд за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г.“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

В южната част от района, по-специално в района на Кресна, Ощава и Влахи, местообитанията са унищожени вследствие от пожари. Възстановяването е бавно и трудно. Проведените залесителни мероприятия след опожаряването са с неподходящи дървесни видове (акация и черен бор), което допълнително намалява възобновителните процеси. Препоръчително е при залесяване да се използват автохтонни и типични дървесни видове, като косматия дъб, чиито рехави формации са предпочитани от костенурките в района.

Потенциални заплахи са възникването на пожари (умишлени палежи или „разчистване“ на пасища и мери), унищожаването на естествените местообитания, както и промяната на начина на трайно ползване на териториите, заети от костенурки.

Необходим е строг контрол върху умишлените палежи и браконьерството, както и налагане на строги санкции на нарушителите.

Необходимо е провеждането на информационни кампании относно значимостта на сухоземните костенурки и сериозността на вредите от опожаряванията.

26 юли 2021 г.

чл. 25а
от ЗЗЛД

Подпис:

(Теодора Теофилова)

Одобрил отчета: .....от ЗЗЛД

(Петър Петров)